

KWALIFIKOWANIE NOWYCH PROJEKTÓW DO UJĘCIA W PROGRAMIE MAŁEJ RETENCJI DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Zgodnie z treścią *Programu małej retencji dla województwa śląskiego*, przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 stycznia 2006 r. nr II/43/1/2006, oraz *Aneksu* do tego dokumentu, przyjętego uchwałą z dnia 28 sierpnia 2006 r. nr II/51/2/2006, monitoring z realizacji *Programu* powinien być przeprowadzony co dwa lata. Wnioski z monitoringu natomiast służą jako podstawa do opracowania aktualizacji *Programu małej retencji*.

Na podstawie powyższych zapisów Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach, Wydział Terenów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego oraz Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska przystępują do przeprowadzenia monitoringu realizacji *Programu małej retencji dla województwa śląskiego* oraz do przygotowania projektu pierwszej *Aktualizacji* tego dokumentu. Projekt ten zostanie poddany wymaganym konsultacjom społecznym, uzgodnieniom i opiniowaniu, po czym zostanie przedłożony Sejmikowi Województwa Śląskiego w celu przyjęcia.

Uwzględnienie obiektów w *Programie małej retencji dla województwa śląskiego* nie oznacza, że finansowanie ich realizacji i utrzymania będzie możliwe ze środków budżetu województwa. Należy podkreślić, że budowa i utrzymanie obiektów małej retencji należeć będzie do podmiotów, które będą z nich korzystać. Ujęcie zadania w *Programie* znacząco ułatwi jednak pozyskiwanie środków z takich źródeł jak Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki unijne, a także środki innych programów krajowych, których celem jest wspieranie zrównoważonego gospodarowania wodami.

Nie wyklucza się również możliwości dofinansowania przez samorząd województwa śląskiego najpilniejszych i najbardziej istotnych zadań ujętych w *Programie*, szczególnie obiektów, których realizacja poprawi stan bezpieczeństwa powodziowego w województwie śląskim bądź okaże się szczególnie istotna dla gospodarowania zasobami wodnymi.

Podmioty zainteresowane ujęciem nowych obiektów w *Programie małej retencji dla województwa śląskiego* powinny złożyć stosowny wniosek w siedzibie Śląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach, ul. Jesionowa 9A.

Poniżej wymieniono najważniejsze informacje i dane, których umieszczenie we wniosku jest obowiązkowe. Wnioski niespełniające tych warunków **nie będą rozpatrywane przez zespół oceniający**.

1. Dane Wnioskodawcy
Nazwa, adres siedziby, określenie formy prawnej działania lub — w przypadku osoby fizycznej — podanie imienia i nazwiska wraz z adresem zamieszkania bądź adresem do korespondencji. W przypadku osób prawnych — wskazanie imiennie osoby uprawnionej do kontaktowania się w przedmiotowej sprawie.
2. Określenie właściciela i użytkownika wnioskowanego obiektu
3. Podstawowe dane proponowanego obiektu
Krótka charakterystyka rodzaju obiektu (np. budowa zbiornika, modernizacja zbiornika, rewitalizacja doliny rzecznej, zakładanie zadrzewień itp.) i wskazanie jego proponowanej lokalizacji. W przypadku zbiorników wodnych — również określenie jego funkcji podstawowej i dodatkowych.
4. Uzasadnienie realizacji
 - a. Wykazanie potrzeby podejmowania działań mających na celu zatrzymanie wód (np. zagrożenie powodzią, deficyt w bilansie wodnym, problemy z zaopatrywaniem w wodę dla różnych celów, duże czasowe nierównomierności zasobów wodnych, występowanie suszy itp.). Wykazanie funkcji wnioskowanego obiektu odpowiadającej potrzebom w zakresie retencji wód.
 - b. Określenie celu głównego realizacji obiektu i celów dodatkowych.

Realizacja zbiorników małej retencji wodnej objętych programem małej retencji ma na celu zapewnienie ochrony przed powodzią i suszą, zapewnienie zasobów wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz na cele gospodarcze. Dodatkową funkcją projektowanych zbiorników wodnych może być również zaspakajanie potrzeb ludności w zakresie wypoczynku związanego z wodą.

Zatrzymywanie (retencja) wody nie może być celem budowy zbiornika samym w sobie, lecz ma służyć konkretnym celom, np. poprawie stosunków wodnych w glebie dla potrzeb rolnictwa, zapewnieniu zasobów wody pitnej, wody do celów przemysłowych, zapobieganiu wystąpieniom powodzi i podtopień poniżej zbiornika, zapewnieniu korzystniejszych warunków rozwoju ekosystemów wodnych i zależnych od wody.

- c. Informacja o zgodności realizacji proponowanego obiektu z założeniami wymienionymi w *Programie małej retencji dla województwa śląskiego*.
 - d. Informacja o zgodności realizacji proponowanego obiektu małej retencji z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.
5. Aspekty ekonomiczne
- a. Określenie przybliżonego kosztu budowy obiektu oraz jego eksploatacji.
 - b. Wskazanie źródeł finansowania budowy obiektu i przedstawienie propozycji montażu finansowego tego przedsięwzięcia.
 - c. Wskazanie źródeł finansowania eksploatacji proponowanego obiektu oraz podmiotu odpowiedzialnego za jego eksploatację (w tym bieżące utrzymanie, ewentualne remonty).
 - d. Przedstawienie wstępnego harmonogramu realizacji wnioskowanego przedsięwzięcia.
6. Dane techniczne
- a. Informacje dotyczące proponowanego obiektu:
 - ✓ położenie (dokładny opis);
 - ✓ krótka charakterystyka proponowanego obiektu;
 - ✓ powierzchnia zalewu (dotyczy zbiorników wodnych);
 - ✓ objętość (dotyczy zbiorników wodnych);
 - ✓ średnia głębokość (dotyczy zbiorników wodnych);
 - ✓ przewidywana redukcja fali powodziowej;
 - ✓ rodzaj urządzeń piętrzących i wysokość piętrzenia (dotyczy zbiorników wodnych i budowli piętrzących);
 - ✓ powierzchnia nasadzeń (dotyczy zadrzewień, zakrzaczeń, stref buforowych wokół zbiorników i cieków wodnych itp.);
 - ✓ skład gatunkowy drzew i krzewów, wykorzystanych do nasadzeń (dotyczy zadrzewień, zakrzaczeń, stref buforowych wokół zbiorników i cieków wodnych itp.).
 - b. Wskazanie źródeł zasilania w wodę:
 - nazwa źródła (np. ciek wodny),
 - charakterystyka cieków,
 - przepływy charakterystyczne,
 - ocena możliwości trwałego zasilania w wodę (dotyczy zbiorników wodnych);
 - c. Stan formalno-prawny (informacje o posiadanych dokumentach, decyzjach, uzgodnieniach, zaawansowaniu prac).
7. Przewidywany wpływ proponowanego obiektu na środowisko:
- a. Sposób zagospodarowania terenu — stan istniejący: charakterystyka środowiska, informacja o stanie własnościowym gruntów niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia oraz możliwości ich pozyskania dla realizacji obiektu, charakterystyka zagospodarowania obszarów sąsiadujących z terenem planowanego przedsięwzięcia.
 - b. Charakterystyka sposobu prowadzenia gospodarki wodnej poniżej i powyżej obiektu (dotyczy zbiorników wodnych).
 - c. Informacja o jakichkolwiek formach ochrony przyrody na terenie proponowanego przedsięwzięcia i w strefie jego oddziaływania oraz o innych obiektach (np. zbiorowiskach roślinnych) cennych przyrodniczo.

- d. Przewidywany wpływ proponowanego obiektu na środowisko.
8. Załączniki mapowe
Wskazanie proponowanej lokalizacji obiektu na mapie o skali 1 : 10 000 lub dokładniejszej.
 9. Dodatkowe informacje
Dołączenie ewentualnych innych dokumentów i informacji, które — zdaniem Wnioskodawcy — są istotne dla obiektywnej oceny proponowanego przedsięwzięcia.

Złożone wnioski będą podlegały wstępnej ocenie, przeprowadzonej przez zespół oceniający, składający się z pracowników Śląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach oraz Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, pracujący pod nadzorem Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. W celu oceny lokalizacji proponowanej inwestycji będą przeprowadzane wizje w terenie. Wnioskowane przedsięwzięcia, które uzyskają akceptację zespołu oceniającego, zostaną ujęte w projekcie *Aktualizacji programu małej retencji dla województwa śląskiego*. Zgodnie z wymogami ustawy — Prawo ochrony środowiska, dla kolejnych *Aktualizacji* będą sporządzane *Prognozy oddziaływania na środowisko*.

Projekty w/w dokumentów będą poddawane procedurze związanej z opiniowaniem i uzgadnianiem, zgodnie z obowiązującymi przepisami:

- ✓ uzgodnienie z właściwymi regionalnymi zarządami gospodarki wodnej;
- ✓ zaopiniowanie przez Wojewodę Śląskiego;
- ✓ zaopiniowanie przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach;
- ✓ zaopiniowanie przez Komisję Środowiska i Gospodarki Wodnej Sejmiku Województwa Śląskiego;
- ✓ konsultacje społeczne;
- ✓ zaopiniowanie przez Zarząd Województwa Śląskiego.

Po przeprowadzeniu powyższych działań oraz po rozpatrzeniu wyników konsultacji społecznych, projekt *Aktualizacji programu małej retencji dla województwa śląskiego*, wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko* będzie przedkładany Sejmikowi Województwa Śląskiego celem podjęcia stosownej uchwały.

Uwzględnienie wnioskowanego obiektu w *Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego* nie zwalnia wnioskodawcy z obowiązku przeprowadzenia procedury przygotowania inwestycji, wynikającej z przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami), ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity — Dz.U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późniejszymi zmianami), ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 657 z późniejszymi zmianami), ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity — Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późniejszymi zmianami) oraz ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity — Dz.U. Nr 92, poz. 880).

Poniżej wyszczególniono kryteria, które będą decydowały o ujęciu proponowanych zadań w kolejnych aktualizacjach *Programu*.

1. Potrzeby rozwoju małej retencji na danym obszarze (wynikające z bilansu wodnego, potwierdzonych potrzeb wodnych gleb, zagrożenia powodzią bądź suszą itp.).
2. Realizacja jednego z podstawowych celów retencionowania wód, wymienionych w porozumieniach, stanowiących podstawę opracowania wojewódzkich programów małej retencji (porozumienie z dnia 21 grudnia 1995 r. oraz porozumienie z dnia 11 kwietnia 2002 r.). Są to przede wszystkim ochrona przed powodzią, ochrona przed suszą, zapewnieniu zasobu wody pitnej, poprawa jakości środowiska przyrodniczego (np. obiekty związane z rewitalizacją cieków i zbiorników wodnych lub zwiększanie bioróżnorodności), poprawa bilansu wodnego zlewni, łagodzenie deficytu wodnego, poprawa stosunków wodnych dla potrzeb rolnictwa. W *Aktualizacji Programu małej retencji* będą ujmowane obiekty, których realizacja będzie służyć jednemu z wymienionych celów. Jest możliwe zagospodarowywanie zbiorników małej retencji dla rozwoju turystyki i rekreacji, jednak w przypadku obiektów ujętych w programie

małej retencji, taka funkcja jest traktowana jako dodatkowa, gdyż wspieranie budowy obiektów służących głównie turystyce i rekreacji nie jest celem tego dokumentu.

Zespół oceniający będzie sprawdzał, czy wskazane funkcje proponowanego obiektu odpowiadają potrzebom retencji wodnej na danym terenie.

3. Wielkość retencji wodnej, możliwej do uzyskania na skutek realizacji zadania. Podczas oceny tej wielkości, szczególnie uwzględniane będą następujące informacje:
 - parametry techniczne — w przypadku zbiorników: średnia głębokość, wysokość piętrzenia, przewidywana redukcja fali powodziowej, pojemność użytkowa;
 - rodzaje zamknięć budowli piętrzącej — regulowany przepływ, zamknięcia ruchome, stałe;
 - wielkość dyspozycyjnych zasobów wodnych;
 - typ obiektu (preferowane będą rozwiązania zapewniające ciągłość ekosystemów rzecznych, np. zbiorniki wodne przykorytowe, suche poldery oraz obiekty retencji nietechnicznej lub zbiorniki proponowane na terenach eksploatacji górniczej);
4. Przyjęte rozwiązanie architektoniczne.
5. Kryteria ekologiczne:
 - siedliska przyrodnicze na obszarze objętym bezpośrednim oddziaływaniem;
 - wartości florystyczne na obszarze objętym bezpośrednim oddziaływaniem;
 - wartości faunistyczne na obszarze objętym bezpośrednim oddziaływaniem;
 - klasy bonitacyjne gleb;
 - wartości przyrody nieożywionej (geologiczne, geomorfologiczne i inne);
 - stopień przekształcenia koryta cieku (sztuczne, silnie zmienione, zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, o których mowa w Dyrektywie 2000/60/WE ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowej Dyrektywie Wodnej);
 - stan ekologiczny cieku;
 - klasa czystości wód;
 - wahania poziomu wody;
 - w przypadku obiektów retencji nietechnicznej — zgodność proponowanych obiektów z kryteriami wskazanymi w Dyrektywie 79/409/EEC w sprawie ochrony dzikich ptaków (tzw. Dyrektywie Ptasiej) oraz w Dyrektywie 92/43/EEC w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywie Siedliskowej).
6. Kwestie ekonomiczne i społeczne, w szczególności:
 - dotychczasowy sposób użytkowania terenu przeznaczonego pod zalew (dotyczy zbiorników wodnych);
 - uregulowane kwestie własnościowe gruntów przeznaczonych pod inwestycję;
 - konieczność likwidacji istniejącej infrastruktury (np. budynki, uzbrojenie terenu itp.).
7. Koszt inwestycji w przeliczeniu na 1 m³ magazynowania wody.
8. Szacunkowy koszt eksploatacji w przeliczeniu na 1 m³ magazynowania wody.
9. Proponowany sposób finansowania realizacji przedsięwzięcia (wstępna koncepcja montażu finansowego) i określenie możliwości pozyskania środków.
10. Potwierdzenie możliwości finansowania eksploatacji obiektu (tzn. bieżącego utrzymania, napraw i remontów) przez Wnioskodawcę.
11. Analiza rozwiązań alternatywnych, w tym wykorzystania nietechnicznych metod retencji i tzw. opcji zerowej.
12. Analiza przyjętych sposobów kompensacji przyrodniczej.
13. Analiza programu zagospodarowania obiektu.
14. Zgodność realizacji proponowanego obiektu małej retencji z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.